

СПРИЯННЯ РОЗВ'ЯЗАННЮ КОНФЛІКТІВ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ - ОДНЕ З НАЙВАЖЛИВИШИХ ЗАВДАНЬ ГОЛОВУВАННЯ УКРАЇНИ В ОБСЄ

Стаття присвячена стратегії і тактиці головування України в ОБСЄ у 2013 році, основним завданням і напрямам діяльності нашої держави у цей відповідальний для миру і безпеки період. Розкриваються задачі українського головування в ОБСЄ у врегулюванні конфліктів в умовах сучасних загроз і викликів глобалізованого світу. Підкреслюється, що саме Українське головування в ОБСЄ спрямовано на врахування інтересів усіх держав регіону. Вносяться пропозиції та рекомендації до порядку денного головування України в ОБСЄ.

Ключові слова: ОБСЄ, Україна, глобалізація, конфлікти, головування України.

Циватий В.Г., Чекаленко Л.Д. Содействие в урегулировании конфликтов на Европейском континенте - одна из важнейших задач председательства Украины в ОБСЕ.

Статья посвящена стратегии и тактике председательства Украины в ОБСЕ в 2013 году, основным задачам деятельности нашего государства в этот ответственный для мира и безопасности период. Раскрываются задачи ОБСЕ в урегулировании конфликтов в условиях современных угроз и вызовов глобализованного мира. Подчеркивается, что именно Украинское председательство в ОБСЕ направлено на представление интересов всех государств региона. Вносятся предложения и рекомендации по повестке дня председательства Украины в ОБСЕ в 2013 году.

Ключевые слова: ОБСЕ, Украина, глобализация, конфликты, председательство Украины.

Tsivatyj V., Chekalenko L. Assist in resolving conflicts on European continent as one of the key-issues of Ukraine's chairmanship in OSCE.

The article is devoted to the strategy and tactics of the chairmanship of Ukraine in the OSCE in 2013, as well as main tasks of the activity of Ukraine during this important period for the world and international security. The article reveals the tasks of OSCE in resolving conflicts under conditions of modern threats and challenges of the globalized world. The authors stress that the Ukrainian chairmanship in the OSCE is directed to the representation of the interests of all the states of the region. The authors make suggestions and recommendations for the agenda of the Ukrainian chairmanship in the OSCE in 2013.

Keywords: OSCE, Ukraine, globalization, conflicts, Ukrainian headship.

Сучасна політична та історична науки визначають роль і місце міжнародних організацій у системі міжнародних відносин як одного із ключових суб'єктів світової політики поряд із державами. Наявність міжнародних організацій надає

287

міжнародним відносинам стабільності, упорядкованості та інституціональної завершеності.

Виступаючи в Раді Безпеки ООН, Міністр закордонних справ України Леонід Кожара поінформував про реалізацію пріоритетів Українського головування в ОБСЄ у 2013 р., а також, окреслив перспективні напрями співробітництва двох організацій у вирішенні глобальних і регіональних викликів

XXI століття. Члени Ради Безпеки ООН одностайно підтримали викладені міністром пріоритети головування нашої держави в ОБСЄ. Рада Безпеки ООН привітала перші результати діяльності України на чолі Організації та запевнила в повній підтримці подальшої реалізації насиченого порядку денного Українського головування.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) - найбільша у світі організація, що опікується питаннями безпеки, проводить роботу із збереження миру, демократії та стабільності на території з населенням більш ніж мільярд осіб. На сьогодні ОБСЄ об'єднує 57 держав-учасниць із Північної Америки, Європи та Азії. Організація будує свою діяльність на розумінні того, що лише виконання державами міжнародних зобов'язань у сфері прав людини, правової держави і демократії гарантують безпеку на Європейському континенті в довгостроковій перспективі.

Коллективна політична відповідальність лежить на діючому голові ОБСЄ - міністрові закордонних справ держави, що головує в Організації. Йому допомагають попередній і наступний голови - разом вони складають Трійку ОБСЄ. На сьогодні до складу Трійки входять Ірландія (голова Організації у 2012 р.), Україна (голова Організації у 2013 р.) та Швейцарія (почне головувати в ОБСЄ у 2014 р.). Інститут головування в ОБСЄ було створено на початку 90-х рр. XX ст. Основні правові аспекти діяльності голови Організації закріплено в Паризькій хартії для нової Європи (1990 р.) та Гельсінському документі (1992 р.).

Держава, що головує в ОБСЄ, виконує досить важливу роль: вона пропонує порядок денний і очолює процес політичного діалогу між державами-учасниками, а також, здійснює загальне політичне керівництво Організацією. Протягом всього календарного року пріоритети головування значною мірою стають пріоритетами всієї Організації.

Головування України в Організації з безпеки та співробітництва в Європі у 2013 р. висуває перед нашою державою відповідальні завдання, серед яких концептуальне наповнення стратегії й тактики ОБСЄ. Саме від результативності цієї Організації європейці очікують розв'язання нагальних проблем сучасності - розбудови і зміцнення системи європейської безпеки. Спираючись на успішний досвід та ініціативи попередників - головуючих в ОБСЄ держав - спадає на думку, що починати необхідно з відстоювання прав людини, розбудови загальноприйнятної для всіх країн-учасників Організації схеми критеріїв надання і забезпечення цих прав.

Враховуючи те, що країни-члени ОБСЄ глибоко різняться своєю ментальністю, конфесійними уподобаннями, економічними і політичними критеріями розвитку тощо, тобто, цивілізаційними характеристиками, необхідно відшукати об'єднуючі точки дотику - такими нам вбачаються **загальні людські цінності**. До переліку останніх, в якості системних, чітко вписуються **положення Хартії основних прав Європейського Союзу**, а саме: **Гідність. Свобода. Рівноправність. Солідарність. Права громадян. Правосуддя**. Визнання, повага, дотримання цих складових людського буття, на наше глибоке переконання, сприятиме вихованню людини майбутнього без війн і протистоянь.

Хартія основних прав Європейського Союзу (Charter of Fundamental Rights of the European Union) уперше в історії Європейського Союзу поєднала в одному документі всі громадянські, політичні, економічні та соціальні права європейських громадян. Ці положення базуються, зокрема, на фундаментальних правах і свободах, проголошених в Європейській конвенції з прав людини, конституційних традиціях держав-членів, Європейській соціальній хартії Ради Європи, Хартії основних соціальних прав робітників Європейського Союзу [1], яку ратифіковано Верховною Радою України Законом N 137-V (137-16) від 14.09.2006 р., та інших міжнародних

конвенцій, членами яких є держави ЄС або сам ЄС, у т.ч. і наша держава.

Хартія основних прав розроблена й ухвалена в результаті спеціальної процедури, яка не має аналогів в історії Європейського Союзу. Вона складалась з кількох етапів:

- Європейська Рада в Кельні (3-4 червня 1999 р.) доручила Конвенту розробити Хартію. Конвент з представників національних урядів, парламентів, европарламентарів та представника Комісії, уперше зібрався в грудні 1999 року, а в жовтні 2000 року проект Хартії подано на розгляд.
- Європейська Рада в м. Біарріці, Франція (13-14 жовтня 2000 р.) одностайно ухвалила проект і передала його на розгляд Європейському Парламенту і Комісії.
- Європейський Парламент дав свою згоду 14 листопада, а Європейська Комісія - 6 грудня.
- 7 грудня 2000 р. в Ніцці президенти Європейського Парламенту, Ради та Комісії підписали і проголосили Хартію від імені своїх інституцій.

Пізніше аналогічну процедуру застосували до розробки європейської Конституції. Із набуттям чинності Лісабонським договором Хартія також стала чинною [2].

Якщо уважно придивитися до положень Хартії, то зрозуміємо, що вони співзвучні основним правилам Декларації прав людини 1948 р., а також, іншим документам світового значення в цій царині. Приєднавшись до названих документів, країни фактично визнали положення щодо права людини кардинальними у своїй політиці, що вселяє надію на поступове віднайдення точок дотику всіх без винятку націй і етносів, які проживають на просторі ОБСЄ. І це є особливо важливим моментом, оскільки, території, які перебувають під опікою Організації, й надалі потерпають від непорозумінь, зіткнень, кровопролиття. Не згадуватимемо всі існуючі конфлікти на просторі ОБСЄ, які часто не вкладаються в логіку і практику сучасних схем розв'язання

подібних проблем. Будемо відверті, що й схеми розв'язання конфліктів, взяті за кальку з інших регіонів, є застарілими і неефективними, і вимагають відповідного перегляду, переосмислення і правового врегулювання.

Захист прав людини і гуманітарні питання в цілому є предметом постійної міжнародної уваги і важливим елементом у подоланні конфліктів. Справа ускладнюється тим, що ситуація зі станом прав людини в одній країні впливає на безпеку інших держав.

Зазначимо, що з початку 90-х років ХХ ст., як тільки міжнародні відносини набули нових обрисів, на порядку денному гостро постала юридична і політична проблема ставлення до національних меншин, посилюється її вплив на міждержавну взаємодію.

За умов появи нових форм міжнародних конфліктів і напруженості між новоутвореними державами гельсінська концептуальна основа щодо захисту прав людини - третій вимір - починаючи з Копенгагенського документа 1990 р., Паризької хартії для нової Європи 1990 р. і Московського документа 1991 р. змінилася і перетворилася на всезагальне зведення норм і стандартів з прав людини і запобігання конфліктам.

На початку ХХІ ст. сталися подальші зміни в цій площині й спостерігалися деякі позитивні події. Завершилися кілька етнічних конфліктів, відбулися мирні «революції» в низці нових держав, тривало економічне зростання в більшості з них, що принесло надію на дотримання зобов'язань ОБСЄ у сфері демократії й прав людини. Однак, у деяких випадках зміни в регіоні ОБСЄ супроводжувалися регресом у виконанні демократичних зобов'язань за принципами Організації, що викликало серйозне занепокоєння самих учасників. Проведений моніторинг низки виборів у нових державах, також виявив допущені прикрі випадки ігнорування демократичних засад.

Міжнародна практика довела необхідність вдосконалення самого механізму реалізації завдань ОБСЄ у площині захисту прав людини [3], оскільки ОБСЄ не вдалося вирішити проблеми щодо прийняття рішень у сфері людського виміру, а саме, щодо правила консенсусу, а також, обмеженого характеру і транспарентності засідань Постійної ради із зазначених питань. Вимагає доопрацювання, також, інструментарій Народи з розгляду виконання зобов'язань, присвячених людському виміру (НРВЛВ), з метою надання їм відповідної форми для моніторингу виконання державами-учасницями зобов'язань у сфері прав людини [4].

Стандарти ОБСЄ у сфері людського виміру є мінімальними стандартами. Однак, у будь-яких випадках, під час оцінки щодо прав людини і функціонування демократії в кожній державі-учасниці варто враховувати історію і культуру країни. Слід визнати, що політична система країни та якість верховенства права в ній, здебільшого, є результатом конкретного історичного шляху. Однак, гельсінська концепція ОБСЄ з прав людини завжди передбачала, що дія конкретних демократичних принципів не обмежується національними кордонами і вони можуть бути застосовані до будь-кого і у будь-якій ситуації, незалежно від культури, релігії, історії та політики.

Оскільки ці принципи стосуються всіх нас, вони придатні не тільки для Сходу або Заходу від Відня, але й регіону ОБСЄ в цілому за Московським механізмом 1991

р., який має оновлюватися і вдосконалюватися.

Недотримання прав людини породжує інші загрози і виклики, найнебезпечнішими серед них є загрози тероризму. У рамках універсального розуміння безпеки, боротьбу з тероризмом не можна вести лише з позиції її жорсткого забезпечення (hard power) [5]. Найважливіше значення для нормально функціонуючої сучасної демократії мають повага до прав людини і основних свобод, демократія і верховенство права, а також, наявність ефективної і підзвітної системи демократичного управління. Тому **розповсюдження базових цінностей, про що йшлося вище, має бути покладене в основу діяльності ОБСЄ.**

Щоб залишатися на рівні своєї відповідальності й бути ефективною, ОБСЄ покликана відповідати на нові й виникаючі виклики безпеці. І що є, також, на порядку денному, Організації необхідно продовжити завершення роботи Вільнюської зустрічі Ради міністрів 2011 р. в галузі транснаціональних загроз.

Таким чином, запропонувавши єдину для всіх країн простору ОБСЄ схему критеріїв визнання і впровадження системи захисту прав людини, головуєча в Організації Україна зможе наблизити учасників до об'єднання спільних зусиль, а кризові питання - до першої сходинок їхнього розв'язання.

З цією метою необхідно порушити зазначене питання на вищому рівні в ОБСЄ і запропонувати план дій щодо реалізації зазначеної проблеми.

Наступне актуальне питання, що стоїть на порядку денному завдань головування України в ОБСЄ, за визначенням Президента України Віктора Януковича, це - реалізація механізму регіональної системи безпеки.

З чого складається механізм регіональної системи безпеки? Здавалося б, питання є доволі простим і зрозумілим, однак, і в цьому питанні залишаються за лаштунками складові самого механізму, який, не зважаючи на досвід минулих десятиліть, є доволі бюрократизованим, а, отже, недостатньо дієвим. Застосовані важелі, за оцінками результативності впроваджених дій, часто не спрацьовують і не приносять очікуваних результатів. Що заважає такому розвиткові подій? У першу чергу, як свідчить попередня практика, нестача необхідних матеріальних засобів, це раз. І, по-друге, нестача досвідчених кадрів для розв'язання різноманітних проблем і поставлених завдань.

І перше, і друге питання можна було б вирішити через об'єднання зусиль кількох міжнародних організацій задля реалізації відповідних завдань. У масштабних загрозових подіях слушним вбачається використовувати потенціал ООН через залучення контингентів світової організації, які пройшли відповідний вишкіл в Операціях з підтримання миру (ОПМ).

В інших випадках, де необхідне застосування «примусу до миру» або «м'яка сила» із замороженням конфлікту, розведенням сторін тощо, виправданим було б застосування оперативних контингентів та інших безпекових можливостей Європейського Союзу, а в умовах гуманітарних операцій, надання медичної та санітарної допомоги, рятувальних заходах було б слушним впроваджувати здобутий досвід Ради Європи.

Такий підхід, з одного боку, сприяв би економізації впроваджуваних кроків із забезпечення безпеки, а з іншого - підвищив ефективність діяльності місії ОБСЄ в гарячих точках Європейського континенту. Дотичні схеми з реалізації завдань за

схемою «ООН - ОБСЄ - Рада Європи», а в деякі критичні для стабільності регіону моменти і зусиллями НАТО, виробило б систему ключових посилок, що сприятимуть успіху.

Наступний комплекс питань стосується громадського потенціалу країн континенту, оскільки саме через громадський рух, громадські організації європейці і не європейці - жителі підмандатних територій ОБСЄ мають впливати на події, що відбуваються в їхньому домі і, відповідно до демократичних засад впливати на перебіг цих подій.

Із залученням громадянських рухів та їхніми зусиллями легше й ефективніше впроваджуватимуться в повсякденне життя людські -європейські - цінності. Це питання певною мірою ускладнюється різнобарв'ям конфесійних уподобань, цивілізаційного диференціацією, етнічною різноманітністю, однак, загальні цінності добра, справедливості, гідності людини є притаманними всім народам і континентам. І саме на цих моментах необхідно зосередити увагу провідних європейських держав.

Одним з важливих питань головування є проблема підтримки з боку населення України запроваджених керівництвом держави, зокрема, і МЗС України, зовнішніх політичних дій у рамках ОБСЄ. З цієї метою залишається необхідним розповсюдження інформації як про саму Організацію з безпеки та співробітництва в Європі, так і завдання українського головування в ній. І з цієї точки зору необхідно пропагувати інформацію і знання із згаданих питань у виконавчих структурах (спеціальні інформаційні лекторії), в освітянській сфері (перші уроки або лекції починати з інформації про ОБСЄ), розповсюдити друковані матеріали про ОБСЄ, провести кілька інформаційних роликів у вітчизняних ЗМІ і за кордоном.

На виконання цих заходів уповноважити викладацький склад факультетів міжнародних відносин вітчизняних університетів, проводити відповідну просвітницьку діяльність з метою розповсюдження обізнаності про завдання, складнощі й результативність діяльності нашої держави під час головування в ОБСЄ на такі теми, як:

- економіко-довкілля, що включатиме обговорення проблем впливу на навколишнє середовище діяльності в енергетичній сфері;
- сфера гуманітарного виміру ОБСЄ, що охоплюватиме проблематику свободи слова, просування толерантності і недискримінації, тендерної рівності, боротьби з торгівлею людьми.

При цьому, для досягнення цілей ОБСЄ передбачено широке, конструктивне залучення неурядових організацій.

Зазначимо, що Україна має для реалізації наміченого всі потенційні можливості, оскільки, протягом багатьох років наша держава є активним контрибутором європейської та міжнародної безпеки.

Серед важливих напрямів взаємодії України з ОБСЄ сучасної доби є боротьба з тероризмом, організованою злочинністю, корупцією, відмиванням грошей, торгівлею людьми, зброєю та наркотиками. Водночас, українська держава бере участь у використанні механізмів ОБСЄ для забезпечення стабільності та безпеки, зокрема, у Чорноморському регіоні. Насамперед, це стосується «заморожених» конфліктів.

Із посиленням внутрішніх і зовнішніх загроз, серед яких першість ведуть

загрози етнічних конфліктів, забезпечення енергоносіями, безробіття, екологічні негаразди тощо, Україна розширила ареал співпраці з цією європейською безпековою організацією. Цьому сприяють і ухвалені документи ОБСЄ, що концентрують зусилля на власне безпековій проблематиці, а також, зміцненні економічного виміру діяльності, що відповідає інтересам і прагненням України. До зазначеного додамо, що в основу оновленого, безпекового механізму ОБСЄ було покладено платформу кооперативної безпеки.

Таким чином, у рамках ОБСЄ та інших безпекових структур за участю української держави поглиблено різноманітні схеми співпраці, вибірково і продумано визначено елементи участі українських представників у тих програмах і проектах, де європейських спроможностей було недостатньо. Це і миротворчі зусилля в конфліктних регіонах, поліцейські місії, пропозиції щодо використання вітчизняних авіаційних можливостей: йдеться про вертольотні загони, дальню авіацію, вантажні літаки, групи понтонників і мінувальників, а також, лікарів, волонтерів медичного персоналу тощо.

З метою надання допомоги Україні щодо виконання відповідних зобов'язань перед ОБСЄ, Координатор проектів ОБСЄ в Україні (КП ОБСЄ в Україні) у співпраці з українською стороною розробляє та виконує проекти в економічній, військово-політичній сферах та з питань захисту навколишнього природного середовища. Обопільна діяльність зосереджена на таких напрямках:

- Сталий соціально-економічний розвиток та екологічна безпека.
- Екологічна освіта.
- Очищення від вибухонебезпечних залишків минулих війн та реабілітація територій поблизу міст Керч, Севастополь та Біла Церква.
- Утилізація компоненту ракетного палива типу «меланж».
- Транскордонне співробітництво та стале управління басейном річки Дністер.
- Створення потенціалу для боротьби з незаконним транскордонним переміщенням небезпечних відходів у країнах Східної Європи.
- Соціальна адаптація військовослужбовців, звільнених з лав Збройних Сил України.
- Покращення безпеки кордонів.

Розкриємо суть проектів у вимірі безпеки. ОБСЄ допомагає в розбудові спроможності України перешкоджати незаконному переміщенню небезпечних відходів у країнах Східної Європи. Це втілюється шляхом підтримки міжсекторального діалогу та проведення для представників органів влади, відповідальних за контроль переміщення вантажів через національні кордони, навчальних семінарів з виявлення та припинення незаконного транскордонного переміщення небезпечних відходів. Основною цільовою аудиторією цієї діяльності є міністерства навколишнього середовища, екологічні інспекції, митні та прикордонні служби України, Республіки Білорусь і Республіки Молдова.

ОБСЄ в Україні надає підтримку уряду України у виробленні стабільних та ефективних програм, спрямованих на соціальну адаптацію військовослужбовців, звільнених у рамках реформи Збройних Сил України (ЗСУ). Діяльність у цій сфері включає:

- перенавчання на цивільні спеціальності військовослужбовців, звільнених з лав ЗСУ;
- допомога військовослужбовцям у профорієнтації та набутті найновіших навичок у пошуку роботи;
- підвищення обізнаності військовослужбовців щодо користування їхніми правами.

Міністерство оборони України проводить широкомасштабне реформування ЗСУ, що включає комплексні зміни їхньої штатної структури та скорочення певних категорій військовослужбовців. КП ОБСЄ в Україні здійснює проекти у сфері соціальної адаптації військовослужбовців з 2001 р. та продовжує підтримувати звільнених і запланованих до звільнення з лав ЗСУ військовослужбовців в їхньому переході від військового до цивільного життя. Наразі, проектна діяльність зосереджена в містах, де кількість звільнених у запас військовослужбовців ЗСУ є найбільш численною: Одеса, Львів, Київ, Вінниця, Гайсин, Житомир, Кіровоград, Бердичів, Миколаїв, Херсон, Сімферополь, Феодосія, Севастополь та низці інших. У 2010 р. було проведено професійну перепідготовку близько 1250 колишніх військовослужбовців звільнених з лав ЗСУ. Вперше до перепідготовки залучалися також і члени сімей (переважно з подружжя) військовослужбовців, які становили 10-20% від складу навчальних груп. Перенавчання проводилося за напрямками, які з одного боку користуються попитом на місцевому ринку праці, а з іншого - популярні серед військовослужбовців. Серед них менеджмент безпеки підприємницької діяльності, бухгалтерський облік підприємства, маркетинг на ринку товарів та послуг, менеджмент інформаційних технологій, управління персоналом, облік і аудит, організація та управління підприємствами малого та середнього бізнесу, соціальна робота та інші. Військовослужбовці, які успішно пройшли перенавчання, отримують свідоцтва державного зразка та сертифікат. Як правило, понад 70% випускників знаходять роботу впродовж трьох місяців по закінченню навчання.

ОБСЄ надає допомогу Державній прикордонній службі України (ДПСУ) у підвищенні безпеки державного кордону та посиленні потенціалу ДПСУ на одній з пілотних ділянок. Державна прикордонна служба України проходить широкомасштабне реформування, одним із ключових аспектів якого є її трансформація у правоохоронну структуру. КП ОБСЄ в Україні надає комп'ютерну техніку та обладнання для біометричного контролю, а також, проводить тренінги з аналізу ризиків та криміналістичного аналізу. Очікується, що ця допомога підвищить оперативні та професійні можливості Державної прикордонної служби України щодо збору й аналізу інформації з питань нелегальної транскордонної діяльності.

Отже, через реалізацію значної кількості важливих і відповідальних проектів з ОБСЄ, а також, Радою Європи і Європейським Союзом Україна бере активну участь у розбудові архітектури загальноєвропейської безпеки, підтримує пропозиції щодо розширення партнерської співпраці всіх світових і регіональних структур з безпеки.

Україна є активним учасником миротворчих місій. Конкретні зусилля щодо розвитку співробітництва України з міжнародними структурами зосереджено на таких напрямках, як забезпечення активної ролі держави в якості посередника Придністровського врегулювання; розширення представництва України в складі європейських місій і структур, зокрема, в Македонії, Косово, Грузії тощо.

Високий позитивний імідж нашої держави підтвердило рішення всіх 56 учасників ОБСЄ, які одногосно прийняли ухвалу про головування України в Організації з безпеки та співробітництва в Європі у 2013 р. Президент України вважає, що це рішення стало підтвердженням високої оцінки міжнародним співтовариством досягнень України у побудові демократичного суспільства, адже, ОБСЄ - визнаний авторитет в питанні демократизації, свободи виборів та дотримання прав людини. «Головування України в ОБСЄ також розширює можливості забезпечення національних інтересів України, враховуючи її позаблоковий статус та її добровільну відмову від ядерної зброї»,

- так прокоментував Президент України рішення стосовно Головування України в ОБСЄ у 2013 р. [6].

Головування в ОБСЄ - це і питання престижу, і доведення свого лідерського потенціалу, і здатності генерувати нові ідеї та вибудовувати часто дуже складний консенсус, зважаючи на існуючі розбіжності в інтересах і позиціях держав-учасниць. Це також нові зовнішньополітичні можливості, що відкриваються, залучення до формування «безпекової спільноти», активніша роль у врегулюванні конфліктів, якими опікується ОБСЄ. Не тільки у Придністров'ї, де Україна традиційно є одним з ключових учасників, але, також, у Нагірному Карабаху та в Грузії.

Оскільки простір СНД є доволі неспокійним, головуючій країні необхідно бути готового до несподіваних викликів, приймати оперативні рішення у сфері безпеки, сприяти консенсусу між державами-учасницями, координувати діяльність різних інституцій всередині організації та забезпечувати координацію з іншими міжнародними структурами.

Нові схеми залучення європейськими структурами, зокрема, ОБСЄ, Радою Європи, Європейським Союзом, ЦСІ українського потенціалу до співпраці вселяють певний оптимізм щодо успішного розв'язання висунутих перед Україною завдань як під час головування в ОБСЄ, так і у подальшому [7].

Позаяк Українське головування здійснюватиметься від імені та в інтересах усіх країн ОБСЄ, Україна закликає держави-учасниці до конструктивного діалогу з вирішення актуальних проблем європейської безпеки.

На підставі викладеного вище, можна внести такі **пропозиції до головування України в ОБСЄ**.

Об'єднуючими засадами різноманітних країн, точками дотику їх взаємин слід визнати загальнолюдські цивілізаційні цінності: Гідність. Свобода. Рівноправність. Солідарність. Права громадян. Правосуддя.

Південний Середземноморський регіон, а також, Афганістан, могли б отримати значну користь від поширення основних цінностей, принципів і досвіду ОБСЄ за межі кордонів її нинішніх держав-учасниць до сусідніх регіонів, зокрема, тих, які мають найбільший вплив на безпеку в регіоні ОБСЄ.

Запропонувавши єдину для всіх країн простору ОБСЄ схему критеріїв визнання і впровадження системи захисту прав людини, головуюча в Організації Україна зможе наблизити учасників до об'єднання спільних зусиль, а кризові питання - до першої сходинок їхнього розв'язання.

З цією метою необхідно порушити зазначене питання на вищому рівні в ОБСЄ і запропонувати план дій щодо реалізації зазначеної проблеми.

У безпековому і економічно-довкільному вимірі діяльності ОБСЄ, як форуму для діалогу та платформи дій з питань забезпечення безпеки:

посилити координацію дій з країнами-сусідами щодо врегулювання заморожених конфліктів на теренах СНД;

запровадити програму «Зелений лист мирного атома»; запровадити ініціативу «Світ 2014 року без торговельних війн в Європі».

Одним з кардинальних документів для зміцнення довіри в Європі і в Північній Америці є *Договір з відкритого неба* (24 березня 1992 р.). У березні 2012 р. - 20-у річницю Договору - налічувалося вже понад 840 здійснених спостережних польотів. Однак, економічна криза диктує необхідність досягнення значних результатів за умови зменшення фінансових витрат. У цьому зв'язку, можуть бути запроваджені певні заходи з використанням нових технологій (цифрової апаратури спостереження) з модернізації Договору.

У сфері питань людського виміру, що включає механізми та напрями реалізації захисту прав людини, тендерну рівність, захисту прав дитини, а також, широкий комплекс питань толерантності, пропонуємо наступні теми.

З питань толерантності:

- «Толерантність мішаних шлюбів».

ОБСЄ дітям:

- ініціювати програму «Наш спільний європейський дім» і перший шкільний урок у країнах ОБСЄ присвятити цій темі;

- для дітей Молдови і Придністров'я організувати спільний творчий конкурс малюнку, наприклад, на тему: «Наша квітуча Земля»;

- приділити увагу розширенню інформації про діяльність ОБСЄ на перших курсах вищих навчальних закладів: «ОБСЄ: Перший курс - перше знайомство»;

- розглянути можливість видання художніх літературних творів національних письменників - національними мовами (можливо, під екологічними гаслами, як книги видані на вторинній сировині, із застосуванням екологічних вимог);

- провести ознайомчі з діяльністю ОБСЄ виступи викладачів у книжкових магазинах (наприклад, книгарня «Є» в Україні), бібліотеках, шкільних закладах.

Отже, головування України в Організації з безпеки та співробітництва в Європі у 2013 р. поставило перед нашою державою відповідальні завдання, серед яких збереження миру і стабільності в «Європейському домі» є найактуальнішими.

Використані джерела та література:

1. Європейська соціальна хартія (Переглянута) (ETS N 163). Страсбург, 3 травня 1996 року (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, N 51).{ Хартію ратифіковано із заявами Законом N 137-V (137-16) від 14.09.2006, ВВР, 2006, N 43, ст. 418}. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062
2. Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями / отв. ред. С.Ю. Кашкин. - М.: ИНФРА-М, 2013. - 697 с.
3. ОБСЕ. AS (12) RP 3 R. -Original: English. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.oscepa.org/meetings/annual-sessions/2012-monaco-annual-session>
4. Щорічно у Варшаві Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини (БДПІЛ) проводить Наряду з розгляду виконання зобов'язань (Human Dimension Implementation Meeting), присвячену людському виміру (далі - Нарада). - Organization for Security and Cooperation in

Еуропа. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.osce.org/node/92907?view=conference_documents&display=page_3&arg=92907

5. Див.: Амджад А. Средства массовой информации и международный терроризм / А. Амджад // Дипломатическая служба. - 2013. - № 03. - С. 36-43; Терроризм в современном мире: монография. - М., 2011. - 2-е изд. - 608 с. Південний Середземноморський регіон, а також Афганістан могли б отримати значну користь від поширення основних цінностей, принципів і досвіду ОБСЄ за межі кордонів її нинішніх держав-учасниць у сусідні регіони, зокрема в ті, які мають найбільший вплив на безпеку в регіоні ОБСЄ.
6. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/18769.html/>; <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/news/detail/83596.htm/>.
7. Чекаленко Л.Д. ОБСЄ: українське головування: навч-метод. посібник / Л.Д. Чекаленко. - К.: «БАТ&К», 2012. - 78 с.
УДК 327(477+479.22)“654”

Фурса А. А.

РОЛЬ УКРАИНЫ В УРЕГУЛИРОВАНИИ КОНФЛИКТОВ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ В КОНТЕКСТЕ ПРЕДСЕДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ В ОБСЕ В 2013 ГОДУ

В статье проанализированы вопросы относительно участия Украины в урегулировании конфликтов на территории Южного Кавказа (абхазского, южноосетинского, нагорно-карабахского), а также, приднестровского конфликта. В этом контексте отдельно рассматриваются приоритеты и задачи Украины во время председательствования в ОБСЕ в 2013 году.

Ключевые слова: Украина, ОБСЕ, конфликты, абхазский, южноосетинский, нагорно-карабахский, приднестровский

Фурса А. О. Роль України у врегулюванні конфліктів на пострадянському просторі: історичний аналіз і перспективи в контексті головування України в ОБСЄ у 2013 році.

У статті аналізуються питання щодо участі України у врегулюванні конфліктів на території Південного Кавказу (абхазького, південноосетинського, нагірно-карабахського), а також, придністровського конфлікту. У цьому контексті окремо розглядаються пріоритети та задачі України під час головування в ОБСЄ у 2013 році.

Ключові слова: Україна, ОБСЄ, конфлікти, абхазький, південноосетинський, нагірно-карабахський, придністровський.

Fursa A. Ukraine's role in resolving the conflicts in the former Soviet Union: a historical analysis and perspective in the context of Ukraine's chairmanship in the OSCE in 2013 year.

The main issues of the Ukrainian participation in the settlement of conflicts in South Caucasus (Abkhazia, South Ossetia, Nagorno-Karabakh), and also Transnistria conflict are briefly analyzed in the article. Thereupon priorities and tasks during Ukraine's 2013 OSCE presidency were separately reviewed.

Keywords: Ukraine, OSCE, conflicts, South Ossetia, Abkhazia, Nagorno-Karabakh, Transnistria.

Актуальность темы данного исследования обусловлена необходимостью изучения эффективности деятельности ОБСЕ, которая в последнее время теряет свою роль ключевого игрока в сфере обеспечения европейской безопасности. Эта проблема является на сегодняшний день одной из главных, как для самой Организации, так и для Украины, которая председательствовала в ней в 2013 г.

Вспомним результаты Саммита ОБСЕ в Астане в 2010 г., когда лидерам стран-участниц так и не удалось согласовать заключительный документ и принять План совместных действий в рамках ОБСЕ по причине несовпадения позиций, в том числе,